

یادداشت

حکمرانی شایسته مستلزم پاسخگو بودن دولت

سجاد جلالی

پژوهشگر حقوق عمومی

در اصول قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران واژگان متعددی می‌توان یافت که با وجود افتراق لفظی، معانی واحدی را در عمل افاده می‌کنند. مسئولیت، پاسخگویی و نظارت از این واژه‌ها هستند.

مطابق قانون اساسی هیات وزیران و هریک از وزرا درمقابل مجلس مسئول (اصل ۱۳۷) و رئیس جمهور ناظر بر آنهاست(اصل ۱۳۴). عالم حقوق عالم حق و تکلیف است. اشخاص حقیقی و حقوقی باید نسبت به وظایف خود در قبال انجام یا عدم انجام هر مسئولیتی، در مقابل فرد یا نهاد مسئول پاسخگو باشند. مسئولیت تعهدی است که فرد درقبال یک تکلیف یا وظیفه برعهده دارد.

تحدید اختیارات دولت به‌عنوان نهاد مقتدر اداره جامعه، نظارت بر آن و پاسخگو بودن از ویژگی‌های حکمرانی شایسته است. از این رو مقنن اساسی در اصل ۱۳۷ قانون اساسی آورده‌است: «هریک از وزیران مسئول وظایف خاص خویش دربرابر رئیس جمهور و مجلس است و در اموری که به تصویب هیات وزیران می‌رسد، مسئول اعمال دیگران نیز است.» این اصل به‌صراحت هریک از وزرا و هیات وزیران را درمقابل مجلس مسئول دانسته است. مسئولیت زمینه نظارت را در عمل فراهم می‌کند و مسئولیت وزرا درقبال مجلس نشان از تکلیف مجلس بر نظارت است. بر این اساس، باید میان دو مفهوم مسئولیت و نظارت قائل به رابطه تضایف شد. به گونه‌ای که تصور وجود یکی بدون دیگری ممکن نیست یا به‌قول فلاسفه، متضایفان دو امر وجودی هستند که تعقل هریک از آنها بدون تعقل دیگری امکان ندارد.

پس در هر جا مسئولیتی وجود دارد، پاسخگویی و نظارتی هم هست و برعکس. مسئولیت اقسام گوناگونی دارد و از میان اقسامی که در عالم حقوق از آن بحث می‌شود، می‌توان به مسئولیت مدنی، کیفری، اداری و سیاسی اشاره کرد.

مسئولیت سیاسی مخصوص مقامات سیاسی کشور به‌ویژه در قوه مجریه است که در ازای اقدامات خود نسبت به پارلمان پاسخگویند. مسئولیت وزرا درقبال مجلس، لگامی است بر اختیارات بی‌حدوحصر دولت و حفاظت از حقوق مردم توسط وکلایشان.

باید توجه داشت که نظارت از عناصر تضمین کننده کارآمدی حکومت و سلامت کارگزاران است و از این رو در حکومت‌های مردم‌سالار ضرورتاً وجود دارند.

در نظام جمهوری اسلامی ایران، علاوه بر حق نظارت بر کارگزاران توسط نهادهای قانونی، مردم نیز حق و تکلیف به نصح، مطالبه و پرسشگری در حکومت را دارند که به این ترتیب کارگزار نظام مردم‌سالار دینی را از دو جهت پاسخگو می‌کند.

بر همین اساس، در نظام حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران موضوع نظارت بر دولت، پاسخگو بودن دولت از دغدغه‌های مهم قانونگذاران به‌شمار رفته و به‌همین منظور سازوکارهای مختلفی ازجمله سوال، تذکر، استیضاح و... برای پاسخگو کردن همه ارکان حکومت پیش بینی شده و هیچ‌قلمی در کشور از دایره الزام به پاسخگویی و تحت‌نظارت بودن خارج نیست. نظر به موارد معنونه فوق، مجلس نه‌تنها صلاحیت نظارت بر هریک از وزرا و هیات وزیران را دارد، بلکه این نظارت نشان از عدم سلسله مراتبی بودن نظارت رئیس جمهور بر هیات وزیران و وزرانیز است. نظارت رئیس «در اصل ۱۳۴ نه‌تنها انحصاری برای نظارت بر وزرا و هیات وزیران نیست، بلکه با مذاقه در اصل ۱۳۷ در می‌بایم نظارت مجلس بر وزرا نافی نظارت سلسله مراتبی رئیس جمهور نیز است، چرا که پذیرش نظارت سلسله مراتبی، تصمیم‌گیری مستقل و به‌تبع مسئولیت‌پذیری مقامات تحت نظارت را مخدوش می‌کند. راجع به نوع نظارت رئیس جمهور بر هیات وزیران نیز در نظام ایران همچون کشورهای دارای نظام پارلمانی و نیمه‌پارلمانی هیات وزیران دارای شأن حقوقی مستقل از رئیس جمهور است، بر همین مبنا هیات وزیران در قانون اساسی نیز دارای صلاحیت‌های مجزای از رئیس جمهور دانسته شده است.

در نظارت سلسله مراتبی با توجه به قدرت فائقه و اختیارات تام مقام ناظر در اصلاح، تعلیق و ابطال تصمیمات و اعمال مورد نظارت، مسئولیت اعمال شخص یا نهاد نظارت‌شونده، باید متوجه مقام ناظر باشد. در این صورت، پذیرش فرض نظارت سلسله مراتبی رئیس جمهور بر وزرا با مسئولیت وزرا در برابر مجلس منافات دارد. حال آنکه اصل ۱۳۷ قانون اساسی به‌صراحت وزرا را در برابر مجلس مسئول و پاسخگو دانسته است. مسئولیت سیاسی وزرا در برابر مجلس برآمده از شأن استقلالی آنها در برابر رئیس جمهور است و مفاد این اصل از قانون اساسی با سلسله مراتبی دانستن نظارت در اصل ۱۳۴ قابل جمع نیست. به‌علاوه، اصل ۶۰ به روشنی وزرا را، هم‌عرض رئیس جمهور، به‌عنوان اعمال کننده بخشی از قوه مجریه توصیف کرده است که این مفاد، از شأن استقلالی وزرا نسبت به رئیس جمهور در نظام حقوقی ایران حکایت دارد.

حسین آشتیانی

روزنامه‌نگار

پایگاه ریسپانسیبیل استیت گرفت مستقر در ایالات متحده که زیرمجموعه موسسه پژوهشی کوئینسی است، با انتشار مطلبی تلاش کرده با ارائه ادله‌ای توضیح دهد که چگونه آمریکا در جریان ترور محسن فخری زاده نقش داشته است. ازسوی دیگر نویسنده به مرور ترورهای قبلی در ایران و دیگر کشورهای جریان مقاومت هم پرداخته و از نقش ایالات متحده در آنها گفته است. ترور دانشمندان هسته‌ای ایران حدودا یک‌دهه پیش، ماجرای ترور سردار سلیمانی در عراق و همچنین ترور عماد مغنیه فرمانده قفید حزب الله لبنان ازجمله مصادیقی است که در این یادداشت مرور شده است. تد اسنایدر، ستون نویس وبگاه تحلیلی «آنتی‌وار» نویسنده این مطلب است. ترجمه این یادداشت در ادامه ازنظر می‌گذرد.

+++

کمتر از یک‌ماه پیش، محسن فخری‌زاده، دانشمند هسته‌ای ایران با ضرب گلوله و انفجار در خارج از تهران کشته شد. (به شهادت رسید.) گمانه‌زنی‌های همیشگی رژیم صهیونیستی را عامل ترور می‌دانند. یک مقام ارشد رژیم صهیونیستی که فخری‌زاده را ردیابی می‌کرده، به روزنامه نیویورک تایمز گفت که جهان باید از اسرائیل به‌خاطر ترور او تشکر کند و اسرائیل «در صورت لزوم علیه برنامه هسته‌ای ایران اقدام خواهد کرد.» طبق نوشته این روزنامه «یک مقام آمریکایی، به همراه دو مقام دیگر اطلاعاتی این کشور گفته‌اند که اسرائیل عامل این حمله بوده است.» یوسی ملمان، کارشناس امنیتی و اطلاعاتی رژیم صهیونیستی، صراحتاً این ترور را به مוסاد و اسرائیل نسبت داده است.

باتوجه به سیاست فشار حداکثری آمریکا علیه ایران و همکاری نزدیک پمپئو و نتانیاهو، ازجمله دیدار مخفی آنها در عربستان سعودی فقط پنج روز قبل از ترور شهید فخری‌زاده که در تاریخ ۲۷ نوامبر انجام شد، مساله دخیل بودن آمریکا در این ترور، یا حداقل اطلاع از آن و تایید قبلی آن را مطرح می‌کنند.

فخری‌زاده اولین دانشمند هسته‌ای ایران نیست که به‌دست مוסاد ترور می‌شود. مוסاد لیستی از ۱۵ فرد موردنظر را داشت و بین سال‌های ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۲، حداقل هفت مورد را هدف قرار داد. ۶ نفر از آنها با موفقیت ترور شدند.

نقشه موساد برای ترور دانشمندان هسته‌ای ایران در ماه می سال ۲۰۰۳ برای اولین بار شکل گرفت. در آن زمان بود که «مایر داگان»، مدیر وقت موساد و «تامیر پارود»، معاون وی، یک طرح کاملاً محرمانه برای کارشکنی در برنامه هسته‌ای ایران را آغاز کردند. فشارهای دیپلماتیک، تحریم‌ها، حمایت از گروه‌های مخالف ایرانی که به دنبال تغییر حکومت در ایران بودند، اخلاص در تامین تجهیزات هسته‌ای، خرابکاری در تاسیسات هسته‌ای و ترور دانشمندان هسته‌ای، ازجمله هدف‌های این طرح بود.

برای تحقق این طرح، یک توافقنامه همکاری کامل که شامل اشتراک اطلاعات، منابع و روش‌ها بود، میان ایهود اولمرت، نخست‌وزیر وقت رژیم صهیونیستی و جورج دبلیو بوش، رئیس جمهور وقت آمریکا امضا شد. به گفته «رونن برگمن»، نویسنده کتاب «برخیز و به قتل برسان جلد اول: تاریخ مخفی ترورهای هدفمند اسرائیل» در سال ۲۰۱۸، مشارکت اطلاعاتی میان این دو کشور درواقع به چندین دهه قبل بازمی‌گردد. در سال ۱۹۵۱، به گفته برگمن، «داوید بن گوریون»، نخست‌وزیر اسبق رژیم صهیونیستی، به همراه «زروان شیلاو»، بنیانگذار موساد به آمریکا سفر کردند. بن گوریون برای برقراری روابط امنیتی، با «آلن دالس» پنجمین رئیس سیا ملاقات کرد. شیلاو برای ارائه جزئیات و تکمیل پروژه با یکی دیگر از مقامات سیا به‌نام «جیمز انگلتون» هم ملاقات کرد. «جفرسون مورلی»، کارشناس سیا در کتاب خود به نام «شیخ: زندگی مخفی متخصص جاسوسی جیمز

نقش آفرینی آمریکا در ترور دانشمندان هسته‌ای از نگاه یک اندیشکده آمریکایی

«کاخ سفید» کجای ماجرای ترور ایستاده است؟

فرماندهی مشترک عملیات ویژه آمریکا، آموزش جوخه ترور منافقین را از سال ۲۰۰۵ آغاز کرده است

ترورها ازجمله ترور فخری زاده را انکار کرده است.

عملیات ترور شهید مصطفی احمدی‌روشن

تقریباً سه‌ماه قبل از اینکه گزارش هersh در نشریه «نیویورکر» منتشر شود، مصطفی احمدی‌روشن، دانشمند هسته‌ای ایران که بر بخشی از تاسیسات غنی‌سازی اورانیوم نظنر نظارت داشت، بر اثر انفجاری در ۱۱ ژانویه ۲۰۱۲ کشته شد. (به شهادت رسید.) هیلاری کلینتون، وزیر امور خارجه وقت آمریکا با محکوم کردن این حادثه که یک ترور دیگر مرتبط با رژیم صهیونیستی خوانده شده بود، گفت: «من می‌خواهم هرگونه دخالت آمریکا در هرگونه اقدام خشونت‌آمیز در داخل ایران را انکار کنم.»

اما شواهدی در دست است که نشان می‌دهد آمریکا از این موضوع مطلع بوده و احتمالاً در زمینه همکاری با ترور دانشمندان ایرانی با رژیم صهیونیستی همکاری داشته است. همچنین یک سابقه تاریخی وجود دارد که نشان می‌دهد آمریکا درمورد ترورهای رژیم صهیونیستی و حداقل چشم‌پوشی از آنان اطلاع داشته است. دانشمندان هسته‌ای ایران تنها کسانی نبودند که به‌دست رژیم صهیونیستی ترور شدند. فلسطینی‌ها و لبنانی‌ها نیز مورد هدف قرار گرفته‌اند. یک توافق محرمانه بین «آریل شارون»، نخست‌وزیر سابق رژیم صهیونیستی و کاندولیزا رایس، مشاور امنیت ملی سابق آمریکا منعقد شد که طبق گفته برگمن، اسرائیل را متعهد کرد «در ازای حمایت آمریکا از جنگ با فلسطینی‌ها و سیاست کشتار هدفمند اسرائیل، ساخت شهرک‌های جدید در فلسطین اشغالی) را به میزان قابل توجهی کاهش دهد.»

عملیات ترور شهید عماد مغنیه

اما ارتباط آمریکا با ترورهای رژیم صهیونیستی فراتر از مطلع بودن و چشم‌پوشی از آنان بوده است. اوایل سال ۲۰۰۸، بوش به درخواست کمک داگان، رئیس مוסاد از واشنگتن برای ترور عماد مغنیه، فرمانده حزب الله لبنان در سوریه چراج‌سبز نشان داد. طبق گزارش‌های بعدی روزنامه‌های واشنگتن پست و نیوزویک، در ۱۲ فوریه ۲۰۰۸، مغنیه با کمک آمریکا و همکاری نزدیک با رژیم صهیونیستی ترور شد.

اگرچه واشنگتن پست در گزارش خود نوشت که موساد عملیات را اجرا کرد، اما نیوزویک به‌نقل از یک مقام سابق آمریکایی که در این طرح مشارکت داشت اما نامش فاش نشد، نوشت: «این کار ما بود... اسرائیلی‌ها به ما گفتند او (مغنیه) کجاست و ما به کمک لجستیکی کردیم. اما ما بمبی را طراحی کردیم که باعث کشته شدن وی شد و بر عملیات نظارت داشتیم.» از هردو گزارش مشخص است که مشارکت آمریکا در ترورها بیش از مطلع بودن است.

آکهی فراخوان ارزیابی کیفی برای مناقصه عمومی

شرکت توسعه منابع آب و نیروی ایران در نظر دارد ارزیابی کیفی جهت برگزاری مناقصه عمومی «تامین مالی، طراحی، ساخت، حمل، نصب و راه‌اندازی پست ۶۳ کیلوولت (شماره ۴) طرح اجرای خط دوم انتقال آب به زاهدان» را با بهره‌گیری از سامانه تدارکات الکترونیکی دولت به شماره ۰۶۰۰۰۸۳۰۰۰۱۰۲۹۹۰۰ به انجام رسانند. از متقاضیانی که دارای گواهینامه صلاحیت معتبر «طرح و ساخت صنعتی حداقل پایه دو در رشته نیرو» می‌باشند، دعوت می‌شود با توجه به تاریخ‌های زیر جهت دریافت اسناد ارزیابی کیفی به آدرس [www. setadiran.ir](http://www.setadiran.ir) مراجعه نمایند.

تاریخ انتشار فراخوان در سامانه «ستاد»: ۹۹/۱۰/۰۳ مهلت دریافت اسناد اعلام ارزیابی کیفی: ۹۹/۱۰/۱۴

مهلت ارسال پاسخ اعلام ارزیابی کیفی: ۹۹/۱۰/۲۹

کلیه مراحل برگزاری مناقصه از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت انجام خواهد شد.

م. الف ۳۰۶۹

نوبت اول

فراخوان ارزیابی کیفی مناقصه یک مرحله‌ای به شماره ۹۹/۷۵/۲۵۰

سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای در نظر دارد مناقصه عملیات آماده‌سازی و اجرای دیوار پیرامونی پایانه مرزی ریمدان به شماره ۰۰۰۰۰۰۰۰۱۲۰۰۰۳۰۹۹۰۰ را از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت برگزار نماید. کلیه مراحل برگزاری فراخوان ارزیابی کیفی از دریافت و تحویل اسناد استعالم تا تهیه لیست پیشنهاددهندگان دارای صلاحیت، از طریق درگاه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) به آدرس WWW.SETADIRAN.IR انجام خواهد شد. لازم به ذکر است پیشنهاددهندگان در صورت عدم عضویت قبلی، مراحل ثبت‌نام در سایت مذکور و دریافت گواهی امضای الکترونیکی را جهت شرکت در فراخوان محقق سازند. تاریخ انتشار فراخوان در سامانه تاریخ ۹۹/۱۰/۰۲ می‌باشد. مهلت دریافت اسناد استعالم: تا ساعت ۱۵:۰۰ - ۹۹/۱۰/۰۷ مهلت ارسال پاسخ استعالم: تا ساعت ۱۵:۰۰ تاریخ: ۹۹/۱۰/۲۲ - اطلاعات تماس دستگاه مناقصه‌گذار آدرس: تهران- پایین‌تر از میدان ولیعصر- خیابان دمشق- شماره ۱۷ تلفن: ۸۴۴۹۱۱۶۴-۸۴۴۹۱۱۶۴-اطلاعات تماس سامانه ستاد جهت انجام مراحل عضویت در سامانه: مرکز تماس: ۰۲۱-۴۱۹۳۴ - دفتر ثبت نام: ۸۸۹۶۹۷۳۷-۸۵۱۹۳۷۶۸ دبیرخانه کمیسیون معاملات سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای

م الف ۳۰۲۶